

Félévszázados a szlovéniai magyar irodalom

(Tanácskozás és ünnepi rendezvények

Lendván és Muravidéken)

A nyugat-dunántúli régió és a határon túli irodalom életében is jelentős évfordulóhoz értünk, 50 éves a muravidéki magyar irodalom. A történelmi Zala és Vas megyéktől elszakadt térségben ma is számottevő magyar lakosság él, melynek megvannak a – szlovén alkotmányban biztosított, európai normák szerinti – nemzetiségi jogai, érdekérvényesítő öngazgatási szervei és nemzeti identitásuk őrzésére, anyanyelvük és kultúrájuk ápolására hivatott intézményei. És példászerűen élnek is e jogokkal, a többségi nemzettel harmóniában.

Ez az évforduló is azt mutatja, hogy helyi emlékezet és értékörzés szerves része az itt folyó művelődési, kapcsolatteremtő és -ápoló tevékenységek, felismerve az írott és nyomtatott szó jelentőségét a megmaradásért folyó, néha sziszifuszi küzdelemben.

Vlaj Lajos: Versek című, magyar nyelvű kötetének 1961-es megjelenése jelentette a fordulópontot, erre az időszakra tudta pótolni azt az értelmiségi „vérvetést” az itteni magyarság, amelyet 1945 után elszenvedett. Az évforduló is ehhez az eseményhez kötődik.

Joggal, hisz ezután több antológia, a Naptár, majd az önálló kötetek jelezték azt, amiről Szúnyogh Sándor, az egyik „alapító” írt, 1991-ben, a szlovéniai magyar irodalom létének 30 éves ünnepe alkalmából: „A három évtizedet tekintve azt kell látnunk, hogy nemigen volt csillogás, nemigen volt ünnepelgetés, hanem inkább egy felülmúlhatatlan belső törekvés, lázas alkotói munka és belső önépítés azért, hogy megmaradásunk lélektana újabb és újabb alkotásokra ösztönözzön bennünket.”. Czine Mihály pedig a következőket jegyezte meg: „Nem világirodalmi csodákat kell várnunk feltétlenül, de nem is kell kisebbiteni ezt a teljesítményt, amit ez a csoport felmutatott. Rendkívüli dolog!”

E kettőség jegyében, az azóta elért könyvkiadási sikereket, az itt indult költői-írói pályák kiteljesedését és a józan, kritikus hangú (ön)értékelés

szempontjait figyelembe véve zajlott november 16-án az 50. évforduló alkalmából szervezett szakmai tanácskozás, kiegészülve más, ünnepi jellegű eseményekkel, rendezvényekkel, Szúnyogh Sándor költőre, irodalomszervezőre való emlékezéssel. Érkeztek vendégek Pozsonyból, Kárpátaljáról, a Vajdaságból, Erdélyből. S anyaországiak is szép számmal képviseltették magukat. A megjelenteket Répás Zsuzsanna, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium helyettes államtitkára és Horváth Ferenc, a Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség Tanácsának elnöke köszöntötte. Joggal tartotta az első előadást Kontra Ferenc író, szerkesztő a következő címmel: *A szlovéniai magyar irodalom elhelyezkedése a délvidéki magyarok irodalmában*, hiszen a vajdasági írók, szerkesztők „bábáskodása” kezdettől fogva jelen volt a muravidéki irodalom kibontakozásában. Péntek Imre, a Pannon Tükör főszerkesztője a zalai-muravidéki irodalmi kapcsolatok alakulásáról, az együttműködés új formáiról, lehetőségeiről adott áttekintést. Bence Lajos költő, író, szerkesztő (a Muratáj szerkesztője, a Pannon Tükör főmunkatársa) *A szlovéniai magyar irodalom múltja, jelene és jövője* címmel reális helyzetképet adott a muravidéki irodalmi közegről, s felvázolta a feladatokat is, amelyek szükségesek a továbblépéshez.

Ebből az alkalomból jelent meg a Muratáj ez évi 1-2-es száma és az Ifjúsági Pannónia irodalmi tábor muravidéki és zalai résztvevőinek műveiből szerkesztett, *kulcsra zárt égbolt* című antológia. A tanácskozáson több hozzászólás is elhangzott, többek közt Szemes Péter főszerkesztő-helyettesé; ebből az izgalmas irodalmi eszmecseréből Péntek Imre előadását és az ő hozzászólásának írott változatát tesszük itt közzé.

Szerk.

Kéznyújtások, kézfogások – a muravidéki-zalai irodalmi életben

Hadd kezdjem egy személyes élménnyel: 1966-ban a lenti gimnáziumban kezdtem tanítani, magyar irodalmat és művészettörténetet. A szomszédos Jugoszláviáról, a Muravidékről meglehetősen keveset tudtam/tudtunk, arról meg kevesebbet, hogy az itteni magyar kisebbség milyen helyzetben van, mekkora elszigeteltségben küzd az etnikai-nyelvi megmaradásért, s milyen kapcsolatokkal rendelkezik – elsősorban a Vajdaság felé...

Az egyetlen kapocs a Magyar Szó volt, amit Budapesten ismertem meg – s nagy meglepetésemre muravidéki magyar szerzők alkotásait olvastam a szombati kulturális mellékletben. Szomi Pál, Szúnyogh Sándor, Báti Konc Zsuzsanna nevére emlékszem, s hamarosan át is jutottam Lendvára, ahol megismerkedtem Szúnyogh Sándorral. Mint két pályakezdő fiatalember, hamar szót értettünk egymással. Az akkor még négy megyés, Szombathelyen szerkesztett *Életünk* már közölte néhány versemet, de kapcsolatunk akkor mélyült el, amikor az *Elérhetetlen föld* megjelent (1969-ben), s ez némi tekintélyt, rangot jelentett. Sándor ekkor kacérkodott az avantgárral, nyilván vajdasági hatásra, s abban a reményben is, hogy kötete a Fórum Kiadónál lát napvilágot. Sajnos, ígéretesen induló kapcsolataink megszakadtak, előbb Budapestre, majd Miskolcra kerültem, s így csak az itt-ott fellelhető Magyar Szó mellékletéből próbáltam követni az eseményeket, a muravidéki publikációkat. A helyzet 1978-ban változott meg, amikor Pete György lett az *Életünk* főszerkesztője, s a határon átnyúló irodalmi szerveződés egyik első (ha ugyan nem legelső) példjaként, szerkesztésében megjelent 1979-ben az *Összhang* című antológia. Ebben a muravidéki szerzők teljes alkotógárdája felvonult (Báti Zsuzsa, Bence Lajos, Bernják Erzsébet, Sz. Kanyó Leona, Szúnyogh Sándor,

Varga József). Több értékelés is sajnálkozva jegyzi meg, hogy a zalai, vasi és muravidéki antológiának nem lett folytatása. Egyébként a kezdeményezés és a kiadás a Pomurska Založba muraszombati kiadónak köszönhető, joggal lehetett volna (el) várni a viszonzást, vagy zalai, vagy Vas megyei hasonló kiadvány megjelentetésével. A választ Pete György tudná megadni, aki akkor nem csak az *Életünk* (minisztériumból érkezett) főszerkesztője volt, hanem az MSZMP kultúrpolitikájának, Aczél György és Tóth Dezső bizalmát élvező, befolyásos személyisége. A folytatás lehetőségét kínálta a *Visszhang* című, zalai irodalmi antológia, szintén Pete György szerkesztésében, s a muravidéki szerzők joggal és sértődötten vették tudomásul kimaradásukat.

Annyi biztos, hogy az érintkezés felületét nagyban növelte az *Összhang*, s a folyamat – elsősorban a zalai kapcsolat – ettől kezdve, különböző szinteken tovább színesedett. Szerepe volt ebben az Egerszegi Írókör megalakulásának, a műhely-kezdemény létrejöttének, amely idővel megyei jellegű vált. Az írótáborok – Egerváron, Nagykanizsán, Gébárton –, melyen a zalai kötődésű, országosan ismert írók is részt vettek – meghívottjai, résztvevői közt találjuk a muravidéki alkotókat. Elsősorban Szúnyogh Sándort és Bence Lajost. Emlékszem, ezek egyikén, talán 87-ben, a közös folyóirat kiadása is szóba került, amiből persze, az akkori viszonyok közt, nem lett semmi. De a *Muratáj* 1988-ban elindult, s ma is létezik. Előbb jelentkezett, mint a Pannon Tükör, mely csak a rendszerváltás után, 1995 decemberében adta közre első próbaszámát. Ahogy az eddigi áttekintésből kiderül: a muravidéki-zalai irodalmi kapcsolatok esetlegesen alakultak, elsősorban azért, mert zalai oldalról nem volt igazi, szakmailag hiteles partner. Némi irodalmi

szerkesztői és egyéb tapasztalat birtokában két kötet fülszövegét írtam, Szúnyogh Sándor: *Hóvágy* (1985), Halász Albert: *Mosolymorzsák*, (1991). Később, a székesfehérvári *Árgus* szerkesztőjeként próbáltam ápolni ezt a már szárba szökkenő, baráti-szakmai kapcsolatot.

A döntő változás 1995-ben következhetett volna, a Pannon Tükör megalapításával. Legalábbis elvileg. A Kanizsán szerkesztett folyóirat próbaszámában találkozhatunk Bence Lajos verseivel, később Halász Albert néprajzi írásával. Meglepetés az ifjú Balazsek Dániel, az egyik legígéretesebb költő szereplése. Találkozunk Zágorec-Csuka Judit verseivel, majd a 2000. évi lendvai irodalmi találkozó kapcsán muravidéki összeállítást közölt a lap, melyben Szúnyogh Sándor, C. Toplak János, Halász Albert versei – Bence Lajoséi mellett – is helyet kaptak. Göncz László egyszer publikált egy jegyzetet. Mindent összevéve, a muravidéki irodalomnak a lap nem volt igazi, méltó szakmai partnere. Emlékszem, erre felhívtam az akkori főszerkesztőt, Pék Pál figyelmét, de ő inkább más irányokban kereste a lapot építő kapcsolatokat.

Pedig a jó értelemben vett regionalizmus kiváló terepe ez a multikulturális tájegység, melyet korábban határok szabdalnak, ma, eltűnőben, inkább ölelnek, tagolnak.

2003-ban – amikor a Zalai Írók Egyesülete, a Pannon Tükör kiadója – elnöknek és főszerkesztőnek választott, első dolgom volt a kapcsolatok szorosabbra fűzése. Hiszen nem csak engem, sokunkat, lenyűgözött az a kulturális-művészeti teljesítmény, amelyet ez a 6-8 ezres magyar sziget felmutatott. Nem véletlen, hogy Bence Lajos: *Szíves-szívtelen* című kötetéhez Czine Mihály írt ajánlást, vagy Zágorec-Csuka Judit *Viharverten* című első verskötetét Pomogáts Béla méltatta. Mindkettőjük értő figyelme hozzájárult ahhoz, hogy a muravidéki irodalom mind jobban magára talált.

Előbb főszerkesztő-helyettesként, majd főmunkatársként kapcsolódott Bence Lajos a Pannon Tükör szerkesztőségéhez. Az ő szervezői munkája, vajdasági kapcsolatai, nem utolsósorban több műfajú színvonalas publikációi sok tekintetben gazdagították lapunk rovatait. A versek mellett olvashattunk tőle tanulmányt, kritikát, színházi és képzőművészeti jegyzetet, interjút.

A nyolc év alatt kialakult köztünk az a munkaritmus, ami az új kéziratok beszerzéséhez és elküldéséhez szükséges. Most, visszatekintve, látjuk, miről mondott le a korábbi Pannon Tükör szerkesztőgárdája! Göncz László prózájáról, Zágorec-Csuka Judit – szintén több műfajú – írásairól, Hagymás István esszéiről, vagy a tehetséges fiatalok verseiről! De lemondott a lap a hihetetlenül gazdag képzőművészeti-kiállítási élet visszatükrözéséről is. Amiről mi természetesen nem mondtunk le. Rendszeresen írtunk vagy közöltünk kiállítási beszámolókat a Vár-Múzeum tárlatairól; ha szlovén, vagy más nemzetiségű volt a művész, vagy megnyitó, fordításban közöltük ezeket a szövegeket. Hogy a lendvai várban zajló kiállítási program milyen fontos a magyar képzőművészeti élet szempontjából, az abból is kitetszik, hogy az NKA Képzőművészeti Kollégiuma rendszeres támogatója a kiállításoknak. Egyébként a határok mentén élő magyar, szlovén, osztrák, horvát képzőművészek példaszerű együttműködése, művésztelepi munkája, közös kiállításai, kiadványaik megjelentetése – már valóban az Unió égisze alatt létrejött kulturális régió jegyében zajlik. S ezt jobban kihasználni, propagálni, közös érdekünk! Egyébként Király Ferencsel, Munkácsy-díjas szobrászművésszel, a Vár-Múzeum korábbi igazgatójával, majd utódjával, Gerics Ferenc igazgató-kurátorral és a fiatal festőművész, Dubravko Baumgartnerrel kiváló az együttműködésünk. Remélhetően kapcsolataink továbbra is a kölcsönös előnyök jegyében alakulnak.

A zalai szerzők gyakran szerepelnek írásaikkal a *Murat*ban, szintén különböző műfajokban.

A közös könyvkiadás, a közös pályázatok, rendezvények ügye is rendszeresen napirenden szerepel. Bence Lajos *Identitás és entitás* című tanulmánykötetét a Pannon Tükör Könyvek sorozatában jelentettük meg, 2005-ben. *Hazatérítő* kötetének társkiadójaként sikerrel pályáztunk támogatásra az NKA Szépirodalmi Kollégiumánál. A megbeszélések szerint az MNMI-vel közös kiadásban jelenik a közeljövőben Szemes Péter *Művek felé* című kritikai kötete, amelyben több írás foglalkozik a muravidéki könyvekkel. Szakmailag felkészülten és hitelesen, a modern irodalomtudomány eszközeivel felvértezve, az esztétikai minőséget mindig szem előtt tartva!

Kétségtelen, ezen a téren még bőven van tennivaló. Talán nyolc év alatt bebizonyítottuk, hogy nem csak a Vajdaság, Budapest, Pécs vagy Pilisvörösvár felé érdemes tájékozódni, könyvkiadásunk – a Pannon Tükör Könyvek sorozata – olyan szerzőket jelentetett meg, mint Pomogáts Béla, Kabdebó Tamás, Major-Zala Lajos, Mátyus Aliz, a szűkebb pátriából Pécsi Gabriella, Tóth Imre, Pápes Éva, Szoliva János, vagy a legutóbbi: Soós József, akinek *Holt kutak mélyéről* címmel megjelent, második kötetét nemrég mutattuk be.

Terveink között két, szerintem fontos kötet szerepel, közös kiadásban. Az egyik egy újabb antológia – zalai-muravidéki szerzők műveiből. Ez több szempontból is érdekes lehet. Első célunk a felmérés, a színvonalas szerzők számbavétele. Hisz az elmúlt tíz évben erősen átrendeződött – mindkét oldalon – a publikálók köre. Idősebb alkotók tették le a tollat (olyikuk végleg), s írástudó fiatalok tucatjai jelentkeztek a szerkesztőségünkben kézírataikkal. S

műfajilag a legszélesebben merítenénk, tehát nem csak a klasszikus szépirodalom, hanem az esszé és tanulmány is helyet kapna a tervezett kötetben.

A másik – egy gyermekirodalmi kötet. A pannon mesék és versek könyve. Szerzői körünkben jeles alkotók írnak gyermekverset, mesét – de természetesen a pályakezdők, a műfajt kóstolgotók is szerepelhetnének műveikkel, a remélhetően az olvasók körében is kapós kötetben.

Bízom benne, hogy ez a jeles évforduló, a felfokozott figyelem, a sikerek elismerése további éltető energiákat ad a muravidéki alkotóknak, irodalomszervezőknek, szerkesztőknek az „Írott szóval a megmaradásért” program megvalósulása és a zalai irodalmárokkal való szorosabb együttműködés érdekében. Szerepünk nélkülözhetetlen a történelmi Zala szellemi (újra)egyesítése, a kulturális EUrégió megteremtése szempontjából. Ez pedig kötelezettségeket ró ránk, mindkét oldalon.

Hozzászólás a muravidéki magyar irodalom 50. évfordulójára rendezett tanácskozáson

Kedves Barátaim!

Az ezeréves közös haza, Zala megye íróinak testvéri üdvözlését hozom. Noha az elmúlt évtizedekben – ahogy Keresztury írta – „határok, frontok” álltak is közénk, úgy vélem, a helyben születő irodalom, különösége ellenére, mindig is élő része volt az egységes magyar, s ezen belül a regionális, dunántúli, pannon irodalom folyamának.

Ünnepelni gyűltünk ma össze, s meg is van rá minden ok, hiszen az elmúlt fél évszázadban az ismert, eltűnést, asszimilációt prognosztizáló jóslatok ellenére a muravidéki literatúra bizonyította életképességét. De vajon milyen esélyekkel tekint az elkövetkező évek elé, s egyáltalán, nevezhető-e klasszikusnak az itt létrejött irodalom – ezek a kérdések fogalmazódtak meg bennem az ide vezető úton.

A múlt századelő kiváló amerikai-angol alkotója, T. S. Eliot nevét leginkább az Istentől elhagyott, pusztaság képét festő hosszúvers (*The Waste Land*) szerzőjeként ismeri a magyar közönség. Más szempontból, de hasonlóképpen jelenítette meg a pusztuló magyar vidéket, a széteső faluközösséget az idén száz éve született Takáts Gyula (többek közt *A magyar Waste land*-ekben), vagy a tájromlást a magyarság eltűnésével egybekapcsoló Szúnyogh Sándor („enyész a nemzet, enyész a táj és szürkül az égbolt”) és Bence Lajos (például a *Tájkép* csata után című versben). Eliot nevét azonban nem csak ezért szeretném megemlíteni, hanem sokkal inkább *Mi az, hogy klasszikus? (What is a classic?)* című esszéje kapcsán. Ebben azt írja, hogy egy irodalom vagy adott korszak klasszikus mivolta tulajdonképpen

annak *érettségét* jelenti. Eliot több tényezőt említ, ami ezt meghatározza (társadalom, erkölcs, nyelv, stb.), én más irányból szeretnék közelíteni.

Ha a muravidéki irodalom érettsége szóba kerül, olvasói Vljaj Lajosra, a Tavaszvárás-nemzedék két költőjére (Szúnyogh Sándorra és Varga József) és Bence Lajosra gondolnak – szinte kizárólag lírai életművekre. A sort az igazán jól ismerők talán még Halász Alberttel, C. Toplák Jánossal és Zágorec-Csuka Judittal egészíthetnék ki. S e tekintetben nincs is ok panaszra, hiszen a minőség és ismertség felől, tehát viszonylag objektív módon mérhetően, ha nem egész oeuvre-üket és díjaikat (amire Kontra Ferenc utalt) tekintve is, Szúnyogh Sándor és Bence Lajos az egyetememes magyar irodalomban éppúgy megbecsült költőnek számít, mint a Muravidéken. A teljességhez azonban a másik két műnem megléte is szükségeltetik. Értékelhető dramatikus szöveg mindössze egy keletkezett itt az elmúlt fél évszázad alatt, ami nagyon kevés (különösen úgy, hogy az az egy is dramatikus átírat), pedig Lendván működik színjátszókör és alkalmas játszóhely is lenne elég a bemutatására. A próza – és itt most elsősorban a nagyprózáról beszélek – már több bizakodásra ad okot: Szomi Pál két regénye (Szeretni kell, Így kezdődött) és Varga József ifjúsági műve (A lendvai vár kapitánya) mellett Göncz László két terjedelmesebb írása (Olvadó jégcsapok, Kálvária), noha érezhetően inkább a helyi olvasóközösségnek íródott, követendő példát mutat.

Az irodalom érettségéhez elengedhetetlen a megfelelő recepció megléte, s ezalatt nemcsak az olvasókat értem, hanem a szükséges szekunder szövegek (tanulmányok, kritikák, esszék) meglétét is. E tekintetben is szeretném bátorítani a helyi szerzőket, hiszen az itt keletkező művekről nem jelennek meg kritikák. Néhány határon túli folyóirat egy-egy számát és a Pannon Tükröt kivéve – mely rendszeresen közöl értékeléseket, ismertetéseket, elemzéseket az itt keletkező művekről – a muravidéki irodalom szakmailag visszhangtalan marad. Ha pedig külső kritikusok nem teszik meg, a helyi alkotóknak kell(ene) írni egymás köteteiről. Ez bizonyosan erőt, lendületet és frissességet adna a muravidéki magyar irodalomnak. A példa kicsit erős ugyan, de gondolatok a Nyugat első nemzedékére. Az irodalmi tárgyú tanulmányok

köre sajnálatosan, egy-két kivételtől eltekintve, általános ismertetésekre szorítkozik, ezt kibontásra, a művészi igényességű esszék útját pedig Hagymás István (Magsejtés) és Bence Lajos (Írott szóval a megmaradásért, Identitás és entitás) nyomán mindenképp folytatásra érdemesnek tartom.

Persze ahhoz, hogy valahol érett irodalom jöjjön létre, kellene a műhelyek is. A muravidéki magyar irodalom jelenleg részben egymástól elszigetelt, magányos alkotókból áll. Nincs rendszeres összejövetel, melynek keretében beszélgetni lehet, vagy felolvasni, megvitatni a kéziratokat, nincs helyi írócsoport, mely egységes álláspontot képvisel, a dicséretesen bő könyvkiadás mellett (melynek történetét Bence Lajos és Zágorec-Csuka Judit kiválóan feldolgozta) pedig – és ez a legfontosabb – nincs rendszeresen működő folyóirat. Örömteli, hogy évente megjelenik a Naptár és összevont számmal a Muratáj (azt nem is tudom, hogy a Lindua című kétnyelvű periodika létezik-e még egyáltalán), de ezek inkább gyűjteményes jellegűek, nem mutatnak fel érdemi műhelymunkát és a folytonosság ígérete helyett az esetlegesség látszatát keltik. Meg kell jegyeznem, hogy az egyetememes magyar irodalomban – nemcsak az anyaországban – az évente legalább négyszer megjelenő folyóiratokat szokták – persze tartalomtól függően – komolyan venni, nem véletlen, hogy az NKA-pályázathoz is minimum ennyi megjelenés szükséges. Én azt gondolom, a muravidéki magyar irodalom megérdemli, hogy legyen egy igazi folyóirata és bátorítom a szerkesztőket az évi négyszeri megjelenésre. Ez nem pénz, hanem elhatározás kérdése. Azt nyugodtan kijelenthetem, hogy ha ilyen törekvés mutatkozik, a zalai írók és a Pannon Tükör Szerkesztősége minden támogatást meg fog adni hozzá. Nem nehéz belátni, hogy az alkotókat folytonos munkára ösztönző, működő műhely hiányában a helyi irodalom előbb-utóbb előregszik és elsorvad majd.

Hogy ez ne történjen meg, szükség van a fiatalok – Bereményi Géza szavaival: az induló tehetségek – bevonására. Erre számos lehetőség kínálkozik. Mi, a Pannon Tükör 2003-ban felállt új szerkesztőségének tagjai, rendhagyó irodalomórákkal kezdtük minden iskolában, s mára sikerült elérni, hogy a középiskolás és a felsőoktatásban tanuló fiatalok

maguk küldik el a kézirataikat, jelentkeznek azokkal a szerkesztőségénél és nehezen tudunk eleget tenni a csak Zala megyéből érkező számos meghívásnak. Ha nekünk – szinte Péntek Imrével ketten – mindezt nyolc év alatt sikerült elérni, úgy, hogy a Pannon Tükör egy-egy lapszámában megjelenő szerzők immár jelentős része 35-40 év alatti, bizonyos vagyok benne, hogy a Muravidéken is menni fog. A legújabb kezdeményezés mindenesetre bizakodásra adhat okot. Többen a ma felszólalók közül a közös antológiát hiányolták. Nos, *kulcsra zárt égbolt* címmel elkészült a MNMI és a Pannon Írók Társasága által szervezett idei hodosi Ifjúsági Pannónia írótábor kiadványa, benne a jövő, a fiatal muravidéki és zalai alkotók írásaival. A szövegek másik hányada e számunkban olvasható.

Tehát mindenek ellenére van ok bizakodni. Az általam megfogalmazottakat ne kritikának tekintsétek, inkább, mint jeleztem, bátorításnak. Mert mi hiszünk bennetek, hisszük azt, hogy lesz még újabb 50 év, sőt több, van ennyi tartalék ebben az irodalomban. Mikor nyáron, a könyvhéten bemutattuk itt Bence Lajos és Halász Albert új köteteit, Stendhált idéztem, aki azt mondta, hogy „minden könyv: tett”. Tegyetek érte minél többet, hogy mielőbb megvirradjon a szürkülő ég, amiről Szűnyogh Sanyi írt. Ehhez kívánok nektek szívből erőt, kitartást, töretlen alkotókedvet és jó egészséget!

Szemes Péter

November 3-án, a kaposvári Megyei és Városi Könyvtárban a Pannon Tükör szerzői köréhez szorosan kapcsolódó Somogyi Zoltán Második fejek című regényének bemutatására került sor. A szerzővel Szemes Péter kritikus és Farkas Szilárd tanár, kritikus beszélgetett..

A Pannon Tükör Könyvek sorozatában jelent meg Soós József második verskötete, Holt kutak mélyéről címmel, melyet Szemes Péter szerkesztett, a fülszöveget Király László zeneszerző írta. A könyvet Lentiben, a városi könyvtár olvasótermében

mutatták be, november 9-én; az új kiadványt Péntek Imre méltatta, a szerzővel Korosa Titanilla beszélgetett.

A zalaegerszegi Deák Ferenc Megyei Könyvtárban november 29-én mutatták be Göncz László új, Kálvária című regényét. A II. világháború idején játszódó művet, mely a magyar-szlovén együttélés kevésbé ismert eseményeit tárja fel az epika eszközeivel, Kiss Gábor történész, igazgató és Péntek Imre József Attila-díjas költő ajánlotta a közönség figyelmébe.

Következő számaink tartalmából:

Erdély Miklós, Széki Patka László, Bíró József, Gyimesi László, Fülöp Gábor, Karáth Anita, Juhász Attila, Radnai István, Lángi Péter versei; Kabdebó Tamás, Horváth Péter, Kilián László, Mészáros Urbán Szabó Gábor, Turbuly Lilla, Somogyi Zoltán, Batári Gábor, Farkas Balázs prózája; Pomogáts Béla, Vasy Géza, Fábrián László, Legéndy Péter, Szemes Péter, Geresits Gizella tanulmánya, kritikája; Wehner Tibor, Péntek Imre, Gülch Csaba, Horváth M. Zoltán, Horváth Nóra képzőművészeti írásai.